

Nr 109

Av herr Ståhl, om ökat anslag till Svenska institutet.

Det har vid flera tillfällen och i olika sammanhang blivit klart, att Sveriges goda anseende utomlands är en stor tillgång. I många delar av världen bestämmas exportmöjligheterna icke blott av rent ekonomiska överväganden utan även av det allmänna förtroende man hyser för exportörens hemland. Även förståelsen för den svenska utrikespolitiken, liksom våra möjligheter att få tillgodogöra oss vetenskapliga och tekniska framsteg utomlands, påverkas i hög grad av den allmänna uppfattningen om Sverige. På det hela taget har denna sedan lång tid varit gynnsam. Under det senaste året har visserligen kritik ibland framkommit i utländsk press, men denna har ännu icke kunnat rubba det goda huvudintrycket. Att märka är emellertid, att kritiken till väsentlig del berott på okunnighet. Kunskapen om Sverige i främmande länder är uppenbart otillräcklig, och i själva verket är detta kanske den största faran för den framtida utvecklingen av vårt anseende.

Sveriges företrädare utomlands, ej minst beskickningarna och de som i övrigt äro verksamma på det handelspolitiska området, ha i många sammanhang understrukit vikten av att den allmänna upplysningsverksamheten icke försummas. Denna uppgift åligger i första hand Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet. Denna institution, som nu har mer än 10 år bakom sig, bedriver upplysningsverksamhet genom publikationer, lektoratsverksamhet, stipendiatutbyte, film, mottagning av studiebesökare och anordnande av en årlig kurs för utländska besökare med intresse för svenska samhällsförhållanden. Den har också tagit initiativet till flera andra slags upplysningsverksamhet och samverkar intimt med exempelvis Svenska turisttrafikförbundet och Svensk-amerikanska nyhetsbyrån. Institutet är slutligen samordnande organ för Sveriges deltagande i verksamheten för tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

Institutets ekonomi bygger dels på statsanslag, dels på enskilda bidrag, huvudsakligen från näringslivet och de stora organisationerna. Dessa bidrag ha sedan ett par år något ökat, men ökningen har icke hållit jämna steg med de växande anspråken på institutets tjänster.

Bland de medel för upplysningsverksamhet utomlands, vilka komma i fråga, är under nuvarande förhållanden filmen ett av de mest betydelsefulla. Särskilt de svenska beskickningarna utomlands resa allt större anspråk i detta hänseende, och institutet nödgas gång efter annan avvisa deras framställningar, emedan lämplig film ej kan ställas till förfogande. Härvid är också att märka, att man utomlands numera i regel kan göra sig gällande endast med film i färg, vilken emellertid både i fråga om framställningskost-

nader och när det gäller priset för kopiorna är mycket dyrare än en film i svart och vitt, som tidigare brukat vara vanlig.

I motioner till 1955 års riksdag (I: 317 och II: 321) hemställdes om en höjning av anslaget till institutet med 60 000 kronor i syfte att möjliggöra förbättrad service på filmverksamhetens område. Statsutskottet anförde i anledning av motionerna:

Det ständigt ökade intresset utomlands för den verksamhet, som bedrivs av Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, ställer krav på ytterligare medel för institutet. En av institutets främsta verksamhetsgrenar torde vara att genom film, publikationer av informationsnatur och utställningar till en bredare publik förmedla ökad kännedom om Sverige och svenska förhållanden. Särskilt filmen är härvid ett viktigt informationsmedel. Det till institutets förfogande stående filmmaterialet är såväl kvalitativt som kvantitativt otillräckligt. Härvid är att märka, att nya filmer numera oftast framställas i färg, enär filmer i svart och vitt icke längre ha tillräckligt propagandavärde. Den av medelsbristen framtvungna passiviteten på upplysningsfilmens område är beklaglig. Goda skäl synas därför tala för en höjning av anslaget. Med hänsyn till det statsfinansiella läget är utskottet dock icke nu berett tillstyrka de i ämnet väckta motionerna men förutsätter, att Kungl. Maj:t tager denna fråga under noggrant övervägande.

I sina anslagspetita för budgetåret 1956/57 hemställde institutet om en ökning av statsanslaget med minst 125 000 kronor för framställning av svensk upplysningsfilm. Det ifrågasattes även att denna ökning möjligen kunde fördelas på två år. Departementschefen har icke funnit sig kunna tillstyrka denna höjning av statsbidraget, liksom icke heller den av institutet begärda ökningen med hänsyn till behovet av ökad publikationsverksamhet. Den höjning av anslaget till institutet som redovisas i statsverkspropositionen hänför sig uteslutande till automatiska utgiftsökningar samt pensionsavgifter för institutets personal. Siffran stiger till 118 500 kronor främst av den anledningen att institutet, vars personal avlönas i enlighet med de statliga avlöningsreglementena, icke tidigare erhållit kompensation för den kostnadsökning, som blivit en följd av statstjänstemännens lönetillägg för budgetåren 1954/55 och 1955/56 utan först i efterhand erhåller ersättning härför. Anslagshöjningen ger sålunda icke institutet möjlighet att utöka filmförrådet, vilket är så mycket mera beklagligt som de filmkopior, som nu äro i omlopp, bli icke blott omoderna utan även alltmera förslitna. Institutet riskerar sålunda att helt tvingas upphöra med arbete på detta område, därest icke ökade ekonomiska resurser kunna ställas till förfogande.

Med åberopande av det anförda föreslås,

att riksdagen måtte besluta att anslaget för Svenska institutet för nästa budgetår höjes till 735 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1956

Manne Ståhl